

Az eperjesi ev. coll. főgymn. «Magyar Társasága» f. évi jan. hó 27-én dr. Szigethy L. tanár elnök és Flórián Károly VIII. o. t. alelnök jelenlétében tartotta meg 17-ik rendes gyűlését. A tagok névsorának felolvasása s a hiányzók feljegyzése után áttértünk a napirendre, mely a következő volt:

1. Bella István VI. o. t. elszavolta Csengei Gusztáv: «A fogoly lengyel» cz. költeményét, vajmi kevés sikerrel.

2. Baumöhl Leo VII. o. t. Petőfi S. «Egy gondolat bánt engemet . . .» cz. művét. Ehhez is csak a fentebbit mondhatjuk.

3. Elsas Manó VIII. o. t. Tompa M. «András polgár» cz. művét adta elő, melylyel aszavaló a középszerű fokozatot érte el.

4. Balkányi Aurél VIII. o. t. «Művelődöm, mint a torkos László» cz. monologot, szép sikerrel.

5. Matuska László VIII. o. t. a «Halottak napján» című művet bírálta meg, melyet jó stílusáért a középszerű rangfokozatra talált érdemesnek. A szerző nevét az alapszabályok értelmében nem olvasta föl a titkár.

Ezután az olvasókör jelenlegi hetibiztosa indítványozza a körnek, hogy olvasókör ezentúl naponként este 6—7-ig tartassék meg, minthogy azt egy idő óta a tagok igen csekély számban látogatják meg. Nagy vita volt tovább a könyvtári büntetési díjak miatt is. A vizálykodókat dr. Szigethy tanár úr atyai beszédével s intelmével csillapította le. A főjegyző felolvasta a jövő gyűlés napirendjét — s ezzel a gyűlés véget ért.

A debreczeni ev. ref. főgymn. önképzőköre az 1895. év január hó 27-ikén rendes közgyűlést tartott. A Petőfi-ünnepélyre való előkészületet a kör megtette. Továbbá elhatározta, hogy nem ad az ünnepélynek valami nagy hivatalos színezetet, hanem egy rendes gyűlésen fog Petőfivel s általában az 1848-iki eseményekkel foglalkozni. A Petőfi-ünnepélyen elszavalandó vig szavaltat meg bírálására — hogy t. i. melyik szavaltatot fogadja el a kör az ünnepélyre — kiküldettek az elnök: Pákozdy András vezetése alatt Kemény V. VIII. o., Jámbor M. VIII. o., Bereczky L. VIII. o., Osváth F. VII. o., Fisch E. VII. o. és Szilágyi S. VII. o. tanulók. Ezután Szombaty J. VII. o. és Fayer Mór VII. o. tanulók szavaltak nem nagy sikerrel, azonban mind a ketten kezdő szavaltók. Bíráltak: Jámbor M. VIII. o. és Molnár J. VII. o. tanulók, előbbiét a kör elfogadta, azonban Molnárét elvetette.

A szabadkai községi főgymnázium önképzőkörében jelenleg a következő pályafutások vannak kifizetve:

1. Egy oktató irányu, bármely korból vett

«Kosmos» müintézet nyomása, Budapest, VI., Aradi-utca 8.

prózaí dolgozat. Díjja egy az Önképzőkör által adandó diszkönyv.

2. Egy eredeti hazafias vers. Díjazva mint az előbbi.

3. Műfordítás német, görög vagy latin nyelvből. Díjazva Geiger Jenő VII. o. tanuló által e czélra benyújtott diszkönyvével.

4. Egy az állatvédelemről szóló költemény, értekezetlet vagy elbeszélés. Díjja 5 frt, melyet a budapesti állatvédők köre ajánlott fel.

5. Kölesey Hymnusának és Vörösmarty Szózatának kifejtése és történeti megvilágítása. Jutalomdíj egy Tones Gusztáv tanár ur által felajánlott diszkönyv. (G. J.)

Határidő valamennyire márczius 31., csak az állatvédők pályafutására márczius 1.

Szerkesztői üzenetek.

Schwarz S. Sopron. Közöljük. — az alakot minden számban megtalálhatja. Grünhut R. Levelére nem irt datumot. Pályázhat. Küldhet. A többi dolgait intézze el a kiadóhivatallal. Trostler Jakab. Besztercebánya. Onnét már van tudósítónk. Juga J. Szamosújvár. Az olvasókönyvből nem. Lipsey L. Selmeczbánya. Körülbelül lóugrás szerint. Ha rájött, akkor se baj! Zamaróczy Zs. Trencsén. Ha maga a főjegyző, hogyne lehetne, — de ha nem az, akkor a főjegyzőtől kérjen rá engedélyt, mert azé az elsőség. Lapjának elrongyolt példány helyett másikat a kiadóhivataltól kérjen. Fried Armin Ó-Buda. Tudósítása napilapba való, mi ilyen tárgyú dolgokat nem közölhetünk. Szigeti testvérek Budapest. Maguk korán kezdik a kompanistaságot és olyan elváhatlanok mint a siámi ikrek. Beküldött dolgok közt itt-ott akad jó is, talán közölhetők is. A többi kérdésekre im a felelet: 1. Ritkán. 2. Az a pályázak úgy hisszük, elég világosan volt megírva, ha nem értik meg, mi az, hogy «leírás» lehet, az csak azt mutatja, hogy még ilyen dolgot nem tanultak. Bővebb magyarázattal em volna magukon segítve. 3. Lehet, de csak jókat s azokat szízen vesszük. 4. Forduljanak érte a kiadóhivatalhoz. Kiss Péter Győrött. A koldus ének Arany J.-tól. Sziklai Jenő Eperjes. Azt a munkatársunkat, a ki a talány-megfejtők neveit összegyűjti, rögtön elcsaptuk, a miért a maga nevét a megfejtők közül kifejtette. Ha ez a dolog ismétlődne, írja meg, még szigorubb büntetést is szabunk rá. Jókai is, Mikszáth is emeletes házban laknak, mert itt Budapesten több az emeletes ház, mint a földszintes. Miért érdekl az magát, hogy hány előfizetője van a lapnak? Hát bizony nincs annyi, hogy még tízszer annyi ne lehetne. Trostler J. Besztercebánya. A szerkesztőségbe. Krausz A. Székesfehérvár. Üdvözet az önképzőkörnek, kívánjuk, hogy a mozgalmat mielőbb siker kövesse. Esztegar L. Debreczen. Csakjót. Tattárszky A. Kassa. Onnét már van tudósítónk, különben is azt kellene tudnunk, hogy hányadik osztályba jár. Hay S. Bpest. A Theisz féle. Lindauer F. Győr. Küldhet. Berger B. Bpest. Nem értjük, miféle hárczát akar. Fuchs S. Kecskemét. Gyűjtőívet a kiadóhivataltól kérjen. Onnét már van tudósítónk. Már többször megirtuk, hogy a kedden túl érkező közleményekre csak a következő számban reflektálhatunk. Kérjük levelezőinket, tartsák magukat ahhoz.

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA.

Előfizetési árak:		SZERKESZTI:		SZERKESZTŐSÉG	
Egész évre	4 frt.	Dr. RUPP KORNÉL		Budapest, IX., Lónyai-utca 9.	
Fél évre	2 frt.	főgymnasiunmi tanár.		KIADÓHIVATAL:	
Negyed évre	1 frt.	Kiadja a „Kosmos” müintézet, kő- és könyvnyomda részvenytársaság.		Budapest, VI., Aradi-utca 8. sz.	
Megjelenik minden vasárnap.				HIRDETÉSEK	
				felvetetnek és jutányosan számíttatnak.	

DR. RADÓ ANTAL.

A kinek arczmását itt közöljük, az a magyar irodalomnak egyik legszorgalmasabb munkása: Radó Antal dr. Nem eredeti műveivel aratta legfőbb irodalmi sikereit, bár sok szép eredeti verseket irt és sok becses eredeti tanulmányt a gazdagított irodalomtörténetünk literatúráját, többek közt «A magyar műfordítás története» című uttörő tanulmányával. De főmunkássága a műfordítás volt. E téren igazán nagy érdemeket szerzett Radó Antal. A külföldi irodalom klasszikusait alig tudnók hazai nyelvünkön élvezni, ha Radó Antal a maga rendkívüli buzgalmával át nem ülteti nyelvünkre. Hosszu sor volna végigcizálni mindazt, a mit Radó lefordított a külföldi költőkből. Csak szemenszedve említhetjük itt fel néhány műfordítását: *Latin költők*: e kötetben a római költészet nagyjainak munkáiból illet át önálló részleteket, vagy egész költeményeket.

A *Görög költők* című ciklusban a hellén literatúra gyöngyeit válogatta ki. Petrarka összes szerelmi szonettjeit is bírjuk nyelvünkön Radó Antal szép fordításában. Szintugy Corneille Cidjét és a pesszimista Leopardi összes lírai verseit.

Legutóbb adta csak ki a Kisfaludy-társaság Ariosto Örjögő Lórántját, melyet Radó Antal nem csak tökéletes hűséggel, de — mint egyéb fordításaiban is — igazi költői lendülettel re-produkált. Radó Antal a fordításaiban a tartalomhoz és gondolathoz inkább marad hiv, mind a formához. A formákat szereti mintegy akklimatizálni nyelvünkhöz. Nem is lehet, kiváltképp az olaszok, számtalan versformáit nyelvünkön teljesen visszaadni s ezért helyesen teszi Radó, ha a versformákat nyelvünk szelleméhez s felfogásunkhoz illeszti. Most ismét nagy munkához látott Radó Antal: a *Sahnamét* fordítja le nyelvünkre. Bizonyynal ez a műfordítása is méltó párja lesz jeles társainak.

Meg kell még emlékeznünk Radó Antal két művéről, a melylyel kiváltképp az ifjuságnak tett szolgálatot. Az egyik a *Magyar költők* cz. gyűjtemény, melyben a jelesebb magyar írók verseit gyűjtötte egybe, a másik az *Idegen költők* című, melyben saját fordításában ad külföldi költők munkáiból antológiát. A Kisfaludy-társaság ambicziózus, hasznos és hagyományaihoz méltó tagot nyert a jeles műfordítóban, Radó Antalban. —ai.

IRODALMUNK JELESEI.

— ARCZKÉPCSARNOK. —

KIS JÁNOS.

(1770—1846.)

A magyar önképző körök első alapítója, a tudományos élet és vasszorgalom mintaképe, kiváló ember és szerény férfiú mintaképe a szó valódi értelmében: ez Kis János rövid jellemzése.

Ti, kedves ifjak, kik a régibb irodalmat nem szeretitek, de nem is ismeritek, kik a szavalás gyakorlására monológokban excelláltok, ne higgyétek, hogy a «Simon Judit» írójának öséről szóló nektek Ennek a Kisnek lelkében ezelőtt száz évvel más magyar ifjuság képének ideálja élt s bizonyosan csalódás érné, ha látná, hogy ma sokan hogyan «önképzik» magukat.

De hogyan is álmódzhatott volna annyi modernizmusról, annyi realizmusról és más sokféle izmusokról az, a ki oly korban élt, mikor Franciaországban a királyok trónjának romjain egy bizonytalan existenciájú köztársaság épült fel, nálunk pedig a királyság egy megkoronázatlan fejedelem és észtlő dirigált erős keze alatt majdnem császársággá és Magyarország holmi német fejedelem-séggé lett.

Egy szegény jobbágy eszes fia érzi meg a veszedelmet, mely a nemzetet fenyegeti s deák korában az árva magyar nyelv egyik bátyjának tartja egy tanulókból álló irodalmi kör megalkotását. Igen, ez a *Kis János az első önképző-kör megalapítója.*

Kis János 1790-ben megalapította Sopronban a «Magyar társaság»-ot, megalapította pedig úgy, hogy az napjainkig mintául szolgálhat önképzőköreinknek.

A munkásságban jó példával járt elől: egész könyvtárt hagyott hátra munkáiból, a melyek

jó része fordítás és átdolgozás ugyan, de azért lankadatlan munkássága a magyar tudományos irodalom előmozdítására nagy befolyással volt s hézagot pótló vállalatai által a kor leghasznosabb írója volt.

Irodalmi munkásságának elismerésül apját a jobbágy-szolgából felszabadították s mikor őt tudomány és érdemei elismerésül a soproni evang. püspöki székre emelték (1812), azt is megérte, hogy a szegény jobbágy fiát a császárszár nemesi rangra emelte (1821).

Ime, bármintó mostohák is voltak a század elején irodalmi viszonyaink, e téren szerzett érdemekért is lehetett elismerésre szert tenni.

Kis János korának minden nevezetesebb írójával összeköttetésben volt, Kazinczy, az akkori irodalom feje, nagyon szerette őt s munkáit is ő adta ki 1815-ben.

Kis János volt az, ki Berzsenyit fölfedezte. 1805-ben meglátogatván Berzsenyit, ki akkor Sömjénben gazdálkodott, éppen akkor lépett be szobájába, mikor az írással volt elfoglalva. Berzsenyi Kis látára az írást fiókjába igyekezett rejtetni s mikor Kis fag-

gatni kezdte őt, hogy mivel foglalkozik, mit ír, hosszas rábeszélés után föltárta előtte fiókja rejtelmét: egy esomó szebbnél-szebb költeményt.

Kis nagyon boldog volt, hogy a magyar költők száma egygyel ismét több s mikor a verseket elolvasta, nem győzte Berzsenyi műzsáját magasztalni és sietett fölfedezéséről Kazinczyt értesíteni, a kinek Berzsenyi megküldötte szép költeményeit. Kazinczy erre elragadtatással magasztalta s üdvözölte Berzsenyit s följajánlotta neki barátságát. Ez a körülmény adta Berzsenyit a nyilvánosságnak, mert addig csak a saját maga számára dolgozott.

Kis főérdeme, mint már említettük, az idegen művek átültetése volt, — irt azonban ő eredeti verseket is, még pedig egyformán ódákat, dalokat, elegiákat, költői leveleket, tanköltevényeket, balladákat s lefordította Goethe Ifigeniáját s Ovidius Metamorfozisait. Költeményei közt sokáig híres volt a Kazinczy által is igen magasztalt «*Hajós ének*» című, melyet Kis 1793-ban Bajorországban irt.

Kis János, ha költészetünk történetének nem valami kiváló alakja is, nagy hála kötelezte maga iránt a magyar irodalomtörténetet, mert felszázadon keresztül irodalmunknak fáradhatatlan, buzgó s önzetlen munkása volt.

1812-től haláláig (1846.) Sopronban tartózkodott s emlékbeszédet föltette Toldy Ferencz tartott, mely beszéd Toldy Irodalmi beszédek cz. munkája I. kötetében található.

Önképzőköri irányeszmék és munkaprogramm.

— *Színigai Elek* n.-bányai tanártól. —

A latin és görög irodalomból. a) Tanulmányok pl: Tacitus Annales-ei alapján Tiberius jellemzése, a római senatus elkorcsosodása, ritka esetek, Horatius és Berzsenyi eszmerokonsága, Horatius egy-egy kiszemelendő szatirájának vagy epistolájának eszméiről, vagy Gyöngyösi mint Ovidius utánczója stb. b) Fordítás, leginkább olyan művekből, melyek tárgyuknál fogva erre érdemesek és melyek magyarra még nincsenek fordítva u. m.: Seneca bölcsészeti mondásai, Cicero Tusculanae disputationes, Brutus, De finibus bonorum et malorum: Aulus Gellius, Julius Caesar de bello civili: Pompeius Trogus Historiae: Propertius, Terentius vígjátékaiból, Plinius műveiből, Demosthenes beszédeiből.

*Francia irodalom.** Constantinople, Amicis. Hostoire d'un Ruisseau, Elisée Reclus. Connaiss toi, toi même notices physiologie à l'usage de la jeunesse, Flammarion. Corinne Madame de Stael. Les enfants Viktor Hugo. Rabelais et Montagne, extraits pour la jeunesse. Histoire de mes Idées, Guizot. Avant l'exil, Madame Guizot. La vie de Franklin, Mignet. Confidences Lamartine. Journal de la Jeunesse. Magasin d'Education et de Récréation.

Angol irodalom. Character Skethes, Smiles. Selection of American Humour, in Prose and Verse. Essayz, Fronde, The Mill of the Floss, George Elliot. Lamb's Tales of Shakespeare. Letters by, Lady Mantague. Rural Life in Swe-

* Az itt jegyzett francia és angol könyveket a «Mária-Dorothea-Egyesület» által összeállított «Serdülő leányok olvasmányai»-nak jegyzékéből vettem.

den, Longfellow. Miss Tommy. Mrs. Craik, Venetia. Disraeli. Englisch Wamen of Worth, Miss Kavanagh.

Élőszóbeli előadás.

11. Kiváló *szónoki beszédek elmondása*, (vagy az egész beszédnek, vagy csak egyes részleteinek elmondása.) Legajánlatosabbak gyönyörű eszméik, képző tartalmuk, állandó értékük miatt: Br. Eötvös József emlékbeszédeiből, Kölesey Ferencz, Körösi Csoma Sándor, gróf Desewffy József, Vörösmarty Mihály, Kazinczy Ferencz, gr. Széchenyi István, Szalay László felett, vagy ugyancsak Eötvösnek az akadémia nagygyűlésein és a Kisfaludy-Társaság közgyűlésein elmondott beszédei. Kölesey F. szónoki művei. Gyulai Pál emlékbeszédei: Pákh Albert, b. Eötvös József, Kriza János, Szigligeti Ede, b. Kemény Zsigmond, Csengery Antal, Arany János föltött. Deák Ferencz felirati javaslata. Schlauch Lőrincz. (Hinni és tudni.) Toldi Ferencz szépirodalmi beszédei.

12. *Szabad előadás.* Valamely érdekes történelmi eseménynek, valamely kiváló férfiú élete történetének elmondása: szabad előadás a középiskolai tantárgyak köréből vett themáról, azaz valamely értekezésnek (akár saját szerzemény, akár mástól való) elmondása. Ide sorolható az iskolában olvasott, tanult értekezések, tanulmányok elmondása, elreferálása. Igy pl. a szépről, a rutról, a komikumról, a tragikumról, a takarékoság elvéről a természetben (Greguss Gy.) a széptan feladatáról, mit nevezünk valódi műveltségnek? Kiválóbb írónk nézetei a kritikáról. (Kölesey, Bajza, Jósika, Gyulai P.) az irodalmi humorról (Bérczy) a földrajzból, az állat-, növény- és ásványtanból, a fizikából vagy chemiából, bölcseléből stb. vett themáról való előadás.

13. *Költemények szavalása* pl. Vörösmarty Mihálytól: Gondolatok a könyvtárban. Hymnus. Merengőhöz. Hontalan. Madárhangok. Mit csinálnak Magyarhonban? Az uri hölgyhöz.

Arany Jánostól: Széchenyi emlékezete. Epilogus. Fiamnak. Enyhülés. A gyermek és a szivárvány. A fülemile. — Endrődy Sándortól: A láрма közt. Megnyugvás. A magyar ifjakhoz. Jakab Ödöntől: Prolog. (a dévai főreáliskola megnyitására.)

Részletek a Toldi-trilógiából.

Petőfi Sándor költeményeiből: A hazáról. A jó öreg kocsáros. A rab oroszlan. Ha férfi vagy, légy férfi. István öcsémhez. Szülőföldemen. Távolból stb.

A magyarokhoz. (Berzsenyi.) Apotheozis. (Bajza.) A népszerűség. (Gyulai Pál.) A politikus nemzet. (Reviczky Gyula.) A gólyához.

(Tompá.) Husvét reggelén. (Györi Vilmos.)
Tartsatok bűnbánatot. (Reviczky Gyula.)

14. *Alkalmi beszédek*, jeleseinkről való megemlékezés.

¶ kiből nagy úr lett.

— Elbeszélés a Tanulók Lapja számára. — (2.)

Egy napon, egy kis társaság verődött össze, a nagy tóra mentek koresolyázni, köztök volt Béla és Pista is. Jó ideig koresolyáztak már, midőn a jég ropogni kezdett. Pista figyelmeztette Bélát, hogy jöjjön ki, mert még leszakad a jég, de Béla haragosan reá kiáltott: «Nem hallgatsz te paraszt, csak nem akarsz engem régulázni.» E pillanatban nagyot roppant a jég, és Béla a vízbe esett. A többi gyermekek elfutottak, de Pista nem vesztette el lélekjelenlétét, hanem gyorsan lerúgta koresolyáit, és a kétségbeesetten kapálódzó fiút kihúzta a vízből. Felkapta Bélát és futott vele egészen a szolgabírói lak felé. Nagy volt az ijedtség az egész házban, mikor Pista elmondta a történeteket. A szolgabíró egy nagy esomó pénzt akart Pistának adni, de az udvariasan visszautasította, ezen szavakkal: «A mit tettem azt kötelességből tettem, megengedjen kérem, de a pénzt el nem fogadhatom.»

Még aznap híre ment az esetnek a faluban, az egész falú népe dicséretekkel halmozta el Pistát. Végre eljött az elválás ideje; Pista felszedelőzködött, elbucszott édes anyjától, a ki könyvek között búcsúzott el fiától. Nemsokára meggyógyult a szolgabíró fia is, de már nem volt olyan gögös mint az előtt, hanem egész előzékenységgel fogadta Pistát, mint élete mentőjét, és adott neki emlékül egy szép ezüst órát, melyben a következő szavak voltak véstve:

«Pistának azon életért, melyet nekem visszaadott. Béla.»

Ettől az időtől fogva nagyon jó barátok lettek, Pista oktatta Bélát mindenben, úgy hogy Béla szemlátomást haladt. Így múltak el napok, hetek, hónapok; Béla ez idő alatt nagyon jó tanulóvá vált. A husvét vakációban már Béla apja is dicselkedhetett fiának előmenetelével. Az év végén Csutak Pista és Bakonyi Béla voltak a legjobb tanulók, Pista még azon felül száz forint stipendiumot is kapott. Így teltek az évek; a két fiu barátsága még szorosabbra fűződött, mint annak előtte. Mindketten nyolczadik osztályba jártak már akkor, midőn Béla egy meghülés következtében tüdőgyulladásban meghalt. Leirhatatlan volt a szülők fájdalma, Pista is kétségbeesetten siratta barátját. A halál

híre Béla szülei rögtön Budapestre utaztak. Az anya fájdalma kimondhatatlan nagy volt. Az apa azonban, mint az istenfelő Jób, Istenbe vetett bizodalommal sóhajtott fel: «Az úr adta, az Úr vette el is, legyen áldott az ő szent neve.»

A temetés részleteit nem akarom leírni, csak annyit mondok, hogy Pista nagyon szép beszédet mondott elhunyt barátja koporsója fölött. Pista az érettségi vizsgán jelesen értettek nyilvánított, s a gimnáziumból a gépészmérnöki pályára ment. Végre egy gyár főgépészmérnökévé lett. Anyját magához vette, a ki sok ismerőseinek dicselkedett fiáról, mint mondá: «Nyugodtan halok meg, mert fiamból, a ki maga magát tartotta fenn, nagy ember lett.» Később István a gyárosnak leányát feleségül vette s a gyáros halála után Csutak István örökölte a gyárat, a kit szívélyes modoraért, munkásai is igen szerettek.

Nyáry Pál.

(Vége)

¶ becsületről.

Mindenkinek, még a legmostohább körülmények közt élő embernek is van egy nagy kincse, mely drágább az élet mulandó gazdagságánál, a szerencse minden külső adományánál, sőt magánál az életnél is: ez a kincs a *becsület*. Értékét mindenki ismeri, alapja a bizalomnak, annak az erkölcsi hitelnek, melylyel az emberek egymást megajándékozzák. Ennek erős sziklájára kell raknunk életterveinket, ha azt akarjuk, hogy a viharokkal dacolhassanak.

Hogy mi a becsület, kevesen tudnák meghatározni, de bizonyára mindenki érzi, hogy az ember erkölcsi értékére vonatkozik s a mennyit ér az ember morális tekintetben, akkora a becsülete.

A becsület szónak tehát nem szabad oly szűk értelmet tulajdonítani, mint a közélet, mely főként a tisztakezűség képzetét kapcsolja hozzá; sőt alapját szolgáltatja mindaz, a mi az emberben erkölcsileg értékes, becses, (a honnét van maga a becsületszó is), mint a más vagyonának tiszteletben tartása, az adott szó beváltása, az őszinteség, igazságszeretet, más érdemeinek elismerése, jótékonyág stb., egy szóval mindazon erkölcsi tulajdonságok, melyek a lelkiismeret és a társadalmi erkölcs szempontjából fontosak.

Az embernek viszonyai közül ebből a szempontból főként az fontos, hogy mindnyájan tagjai vagyunk az emberiség nagy családjának, aztán valamely társadalomnak, azaz államnak, s harmadszor képviselői vagyunk valamely

állásnak egy-egy szűkebb társadalmi osztály keretében. Mindezen minőségeinkhez hozzá van kötve a becsület egy-egy neme, melyek bár lényegileg megegyeznek, irányban eltérnek, s ezek az általános emberi, a polgári s az úgynevezett osztálybecsület.

Az *általános emberi becsület* alapja az emberi méltóság, melynek értelmében embertársaink iránt bizonyos kötelességekkel tartoznak, melyeknek összefoglaló neve a humanitás; belőle foly a mások jogainak, kötelességének és vagyonának tiszteletben tartása, részvét, jótékonyág, s az oly ritka jelenség: az emberiségért való önfeláldozás. Az elbukót megsegíteni, az elvesztettnek részvéttel adózni, az adott szót megtartani: általános emberi becsület. A *polgári becsület* ennél szűkebb körű: gyökere a polgári jogok és kötelességek helyes gyakorlása. Főképpen ott lehet róla szó, hol a társadalom tagjai bizonyos közszabadságokat élveznek, melyek megfelelő kötelességekkel is járnak. Gyakoroljuk ebbeli jogainkat, de a másokét ne csorbítsuk. Minél többeknek használni valaki, vagy minél nagyobb áldozatot képes hozni a közjóért, annál nagyobb becsülete van polgártársai előtt. Végül az *osztálybecsület*, a társadalomban elfoglalt állással járó jogok és kötelességek teljesítésével függ össze. A katonai becsület kiváltképpen a bátorságban, a kereskedői a megbízhatóságban, a hivatalnoki a hivatalnokra ruházott jogoknak a közcsejt előmozdító használatában áll. A gyáva katoná, a hamisan bukott kereskedő, a hatalmával a maga javára visszaelő hivatalnok becsületüket veszítették.

Bár a becsület a maga teljességében és fenségében csak az érett korban lehet birtokunkká, a kisebb kornak becsületéről is lehet szó, p. o. a *tanulói becsületről*, mint az osztálybecsület egyik fajáról, mely azon erkölcsi elismerés, melyet az iskolai társadalom és a tanár nyújtanak a tanulónak a helyesen felfogott tanulói hivatásból folyó kötelességek lelkiismeretes teljesítéseért.

Mert a tanulónak van hivatása, mint minden foglalkozásnak a világon. S ez nem abban áll, hogy a tanuló az iskolát csak alantas eszköznek nézze arra, hogy bizonyítványt kapjon, hogy mit sem törődve testi, lelki erőinek kifejtésével, jól-rosszul átuszsa, hanem abban, hogy kötelességeit egész lélekkel átérezve, *maga legyen rajta legjobban*, hogy testileg, lelkileg és erkölcsileg annyira gyarapodjék, a mennyire csak lehetséges; tehát napi munkáját pontosan végezze, a rendet és fegyelmet meg-

tartsa, társai iránt baráti érzéssel, jóakarattal, szíves készséggel viseltessék, tisztelje az előjárókat s emelje az iskola becsületét, mely egyúttal a tanuló becsülete is.

A tanulói pálya ezen öntudatos felfogásának és követésének kétségtelenül legszebb és legnemesebb virága a tanulói becsület, melyet nemcsak a tanárok s az érdemesebb ifjak, hanem még azok is meg fognak adni, az arra méltónak, kik különben maguk nem sokat törődnek vele. Ez az erkölcsi meghódolás a legszebb elismerés; bizonyára csekély ahoz képest, mely a társadalomban juthat osztályrésztül, de gyakran alapja ennek s a rá való emlékezés nem ritkán edesebb a közpálya kiténtetésénél, mert ennek az útja rögös, küzdelmes, fárasztó s sokszor veszélyes, míg amannak az útja fölött jótékony szellemek öröködnék.

Nem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy a becsületet érzelmi oldaláról tekintve, *becsület-érzésnek* nevezzük. Ez az érzés annak tudatából fakad, hogy kötelességeinknek erőnkől telhetőleg minden irányban eleget tegyünk s mi ez erkölcsi tökének elismerését meg is kívánjuk. *Elismerésre a tanulónak is joga van törekedni*; de neki is csak azzal a föltétellel, hogy becsületvágya jogos, azaz valódi érdemen alapul; azért a helyes becsvágy sohasem fog futkosni a kiténtetések, jutalmak, díszretek s a dícsőség után. E veszedelmes hiúságot kerüljük. Az elismerésnek magától kell jönnie s okkal-móddal az iskolai élet körében is megjön.

Nem szabad felednünk, hogy a tanuló-ifjúság egyik legvonzóbb tulajdonsága a szerénység és a mások érdemeinek elismerése; be kell látnunk, hogy a tanulói becsületnek alapja a hiuskodás, a látszat, a hamis módon megszerzett elismerés nem lehet, hanem csakis a kötelesség pontos teljesítése, a lelkiismeret helyes szózata, az öntudat javalló ítélete, az önzetlenség, a jóra irányuló cselekvés.

Talán fölösleges is mondanunk, hogy mindezt másoktól is meg lehet tanulni, de csak akkor ér valamit, ha tesszük is. És ha a kiténtött czélhoz vezető utat nehéznek találjuk, jusson eszünkbe a halhatatlan Arany Jánosnak figyelmeztetése:

Előttem a küzdelem, előttem a pálya,
Az erőten csügged, az erős megállja.
És mondd az *erő* micsoda? — *Akarat.*
Mely előbb, vagy utóbb, de borostyánt arat.

(Szabadka.)

Toncs Gusztáv,
fűgymn. tanár.

Fiamnak.

Arany költeményének poetikai fejtegetése.

— A Tanulók Lapja számára írta *Krajcsócs Soma* főgymn. tanár. —

Az emberi társadalomban a boldogság nincs mindenkinek egyaránt kiosztva. Egy rész bőven meg van áldva földi javakkal, más része kenyéren és vizen tengődik. Vegyest, úgy a gazdagnál, mint a szegénynél, az egyik boldogságban, megelégedéssel éli napjait, a másiknak bú, gond, perpatvar, kétségbeesés keseríti életét. Mi óvhat meg a kétségbeeséstől? A tengeri zivatarban kétségbeesett tanítványait Jézus «kicsinyhitűeknek» nevezte, hogy az ő jelenlétében féltek. Az élet zivataraiban a kishitűek kétségbeesetten nem egyszer nyulnak vétkek kézzel fegyver után, hogy a földi kinoktól szabaduljanak, míg ellenben az erős lelkűek a vallásból merítenek vigaszt, önbizalmat, erőt az élet küzdelmeihez. A vallás tehát megóv a kétségbeeséstől. Ez a fejtegetés alá vett költeménynek is tárgya.

Arany e költeményét a gyászos 1850-ik év elején írta. Tárgyánál fogva óda, még pedig bölcselkedő óda, mert fontos életfilozófiai eszméket hirdet s bár a költő fiához intézi és a maga élményeire vonatkozik benne, érthet róla mindenki, kinek élete küzdelmekkel, sanyarúságokkal teljes: ennyiben tehát általános emberi érdekű.

A költemény alapeszméje: a földi kinok elviselésére a vallásban keressünk támaszt. Felsorolja a földi bajok főbbjeit s mindegyik ellenében az imádsággal óv és vigasztal. E bajokat versszakonként sorolja elénk s mindegyik után a versszak végén megzendül a lelketedző refrain:

Kis kacsóid összetéve szépen
Imádkozzál, édes gyermekem!

Ez határozza meg a költemény szerkezetét, melynél fogva az egy szabályosan részekre oszló egész képez, mindegyik rész külön életfilozófiai eszmével, de melyek a vallásos alapeszmében összpontosulnak; szakról-szakra növekvően mind nagyobb és súlyosabb bajokat tárgyal s ezzel a hit vigasztaló erejét is fokozatosan nagyobbnak, hatalmasabbnak tünteti föl. Az egész óda ehez képest hét művészien elrendelt versszakból áll, melyekből a bevezetésre és befejezésre egy-egy versszak, a tárgyalásra pedig öt bajjal öt versszak esik.

A versformát részve, sorai ötödféles és ötös trocheusok. A rímek az első és utolsó három versszak első négy sorában párosak, ugyanezek a második felében keresztímek; a költemény közepét képező negyedik szakban pedig

csupán keresztímek. Összességükre a rímek nagyrészt tiszták, vagy rokon mássalhangzókkal erősödő assonanceok.

Az a szeretetteljes jóakarát, melylyel a költő fiában az élet szenvedései ellen megóvó hitet ápolja, másrésről meg az a komoly bensőség, melylyel a vallás eszméjéért lelkesül s az a meggyőző erő, melylyel a hit üdvözítő hatalmát hirdeti, a költemény nyelvezetében a legszébb vegyületét nyújtja a kellemnek és fenségnek. Az egész költeményt idéznünk kellene, ha nyelvezeti szépségeit fel akarnók sorolni, annyira gazdag ez óda választékos és ujszerű kifejezésekben: stilje báját a szebbnél szebb alakzatok és szökepek emelik, úgy hogy a legmagasztosabb eszme-forma és nyelv dolgában is művészi harmonia varázsával hat lelkünkre.

De lássuk a költeményt részleteiben:

1. Hála isten este van megin!
Mával is fogyott a földi kin.
Bent magános árva gyertya ég:
Kívül leskelődik a sötét.

A nap fáradalmi után nyugalomra áhító lélek felsóhajt s a nyugalmat osztó este megérkezését üdvözli. Találó időválasztás az előadandó tárgy számára, midőn még friss emlékezetben van a nap sok kinja s lerázva az élet terheinek egy parányi része: azért e szavak «mával is fogyott» azt is kifejezik, hogy kevés ugyan az egészből, de az is ér valamit. De nemcsak az időt, hanem a helyet is meghatározza a költő, hol gondolatai támadnak és e szobában «bent magános árva gyertya ég», tehát a szegénység meg az ártatlanság bent van; a gond, a kin meg a sötét ellenben csak kívül leskelődnek, mint a szívben árván égő hitre az élet zord bajai. Kívül sötét van, tehát az idő már későre jár s a költő esodálkozva kérdi:

Ily soká, fiacskám, mért vagy ébren?

hisz neked nincsenek még gondjaid, tennivalód, meg aztán

Vetve ágyad puha — melegen

egyéb sincs hátra, mint hogy

Kis kacsóid összetéve szépen
Imádkozzál, édes gyermekem!

Eddig tart a bevezetés: most következik a nap utolsó tennivalójának, az imának megoklása. Első helyen van a «közönséges származás».

2. Látod, én szegény költő vagyok:
Órökül hát nem sokat hagyok;
Legfőlebb mocsoktalan nevet
A tömegnél hitvány érdemet.

Vagyon, ősi név, czim, rang nem várnak fiára, legfőlebb apja becsületes neve, de a mire

semmit sem ad a világi hiúság, mely csuszik-mászik a pénz és czimer előtt. Ez később elkeseríthetné a világba lépőt, azért jöveve el látja lelkét a hit paizsával, a keresztény alázatosság vértjével, mely megóvja a hiúság gyötrelmei ellen:

Ártatlan szived tavaszkeretében
A vallást azért öntözgetem:

és ez abban áll, hogy minden reggel, este áhitatos szívvel:

Kis kacsóid összetéve szépen
Imádkozzál, édes gyermekem!

E második versszakban határozottabban van a thema is kimondva, t. i. a vagyontalan s közönséges származású emberre sok sanyarúság vár az életben, azért fegyverezze föl lelkét a vallás fegyverével s itt kimondja már az első társadalmi bajt, mely keserűséget okozhat: az alacsony származást. A második baj még nagyobb: ez a vagyontalan szegénység, de a hit ennek elszívására is megtanít:

3. Mert szegénynek drága kincs a hit
Tűrni és remélni megtanít:

tűrni a hiányokat, remélni istentől sorsunk jobbrafordultát tanít a hit s erre ugyancsak nagy szüksége van, mert a földi baj sohasem fogy el

S néki, míg a sir rá nem lehel,
Mindig tűrni és remélni kell!

A tapasztalás azonban a költőt arra is megtanította, hogy e türes és reménykedés sokszor a sirig eltart s így teljesülés nélkül, hiábavaló s ugyancsak erős lélek kell hozzá, hogy a sok csalódás után is megőrizzük hitünk épségét. Aranyról tudjuk, hogy szülei rendkívül vallásosak voltak s a vallást benne is már korán a legnagyobb szeretettel ápolták. «Bogárhátú kis viskójuk — mondja Toldy — templom volt, hol a gyenge gyermek füle soha trágár szót nem hallott, nem lévén abban eseléd, vagy más lakó, mint az öreg szülék és fiuk; ellenben otthonos volt a vallásos ének s a szentírás, melynek vonzóbb részei első tápja lettek a fiu fogékony kedélyének.» E vallásos szellemben történt egész felnevelkedése, de bármennyire megerősödött vala a hitben, sorsa sanyarúsága már tanuló korában sokszor elcsüggeszté, majd férfi korában, különösen 1848-ban «többször megfordulván Pesten, az itteni élet fényét meg kezdte kívánni, mi természetesen elégtelenné tette alacsony helyzetével.» Ehez járultak a forradalom szomorú eseményei, úgy hogy a költő saját nyilatkozata szerint e világ folyásával s önmagával meghasonlott, az ő hite is

megingott, reménye szárnya megszegett s itt keserűen sóhajt fel:

Oh, ha bennem is mint egykor épen
Élne a hit vigaszul nekem! . . .

De nem folytatja tovább lelke panaszát, elnyeli a keserű emléket * s csak fiát óvja szeretettel e kétségbeeséstől, ápolja, melengeti benne a hitet, mondván:

Kis kacsóid összetéve szépen
Imádkozzál, édes gyermekem!
(Folyt. köv.)

Egy leánykáról.

Mindene van, a mit kíván,
Gyönyörködik a sok kincsben,
Szép szeme és piros ajka,
Mindene, csak — szive nincsen.

A gerlének ott az ágon
Se hajléka, se szépsége.
Télen éheznek és fáznak,
Semmije, csak szivecskéje.

Szegény madár, gazdag leány
Úgy elgondolkodom rólok:
Kettőjük közt, én istenem!
Mégis, mégis, ki a boldog?

Törs Kálmán,
gymn. tanuló.

A király könyve

— Irta: Mosdósy Imre. —

(7. folyt.)

— No nézd . . . no! kialtott kedélyesen Bakos Hutás Misó! Bizonyosan valami követ talált és azt hiszi, hogy kifog rajtam! Anyjuk . . . maradj csak itt; majd segíték én rajta mindjárt — s míg az olasz belül irtóztos erővel ostromolta a tölgyfaajtót, mert valósággal egy emberfej nagyságu terméskövet talált a szénrakás alatt, azalatt a palócz felugrott a pincze tetejébe s egy karóval hengergette le onnan a nagy tuskó köveket a pincze ajtó elé. Nem telt bele egy

*Már e korban irt költeményeiben többször és erősebben ad kifejezést e kedélyállapotának, így különösen az «Évek, ti még jövendő évek» címűben:

Ah vén vagyok! tapasztalásom
Tárháza megtelt gazdagon,
Ott van romok közt életemnek
Vezére szétört csillagom;
Ott egy szakadt fonál: ez a hit,
Egy csonka horgony: a remény
Ily gyűjteménynek birtokában
Az ifju hogy ne volna vén!

negyed óra, a pince előtt annyi kő volt rakásban, hogy puskaporról se lehetett volna eltávolítani onnan . . .

E közben az asszony egy párselet sült tököt hozott és azt bedugták a fennmaradt hasadékok közt és ott hagyták az olaszt, aki elcsendesült.

Elkészítették a kordét, a szeneszsákokat rárakták úgy, a hogy majd indulandó volt harmadnap — és az alsóba tették a táskát a drága könyvvel — s hogy el ne lohassák — ámbátor ott fent a Mátra tetejében hirtelen se volt a tolvajnak, — betolta az öreg a kunyhóba, és rajta is aludt el.

Éjfél felé lehetett, mikor egyszer az öreg asszony odament a kordén alvó Misóhoz és megrázta őt:

— Keljék csak fel, ember! Nem hallja azt a szörnyűséges jajgatást? . . .

— No mi az mán megint? dünnögé Misó a szemeit törölve, de úgy leugrott a kordéról, hogy az csakúgy zörgött belé. Az öreg asszony reszketve odasimult élete párjához és sűgva mondá:

— Hegyezze csak a fülét!

— Hásze, hegyezem mán, no?

— Mintha a pinczéből jönne! Rémitően sir, jajgat, bömböl valaki . . .

— A' csakugyan! Anyjuk, ezt valami nagy baj érte . . . Tyhü, azt az áldóját . . . Jajjaj, jaj, óh a szegény! No az nagy kín lehet, akitől az emberi állat így bög . . . no gyujtsd hát meg azt a mécsét.

S csakugyan az éjfél csendben az olasz ordított, jajgatott, sirt a pinczében, néha felüvöltve, néha nyöszörögve, mint a kinosan haladó. Az öreg asszony imádkozott, Hutas Bakos Misó pedig hányta magára a keresztet egyre azt hajtva: «Minden jótét lélek az urat dicséri!»

Mikor a pince elé értek, a palóc megállt!

— Mint akire a hegy rászakadt, úgy jajgat:

— Te, Misó, — nem a kő szakadt-e rá csakugyan, — aszondom, hogy te tegnap azzal a sok köhengergetéssel megbojgattad a pince tetejét . . . jajjajjaj, még a lelken szárad a halála . . .

— Dehogy szárad, dehogy szárad, — mondá az öreg Misó, nem tudva mit csináljon. De aztán mikor az olasz még egyszer élesen felsivitott és azután meg halkán nyöszörögni kezdett, nekiesett a garmada kőnek és hányta maga mögé.

Mikor a kő el volt hányva és szabadon állott a pinceajtó, bekiáltott:

— Mi baj, nemzetes uram? Szóljon!

— Rám szá . . . szak . . . szakadt . . . a he . . . hegy! — nyögte az olasz.

— Nem mondtam? mondá az öregasszony, — és úgy vállba bökte az urát, hogy az az orrát majd bezúgta a tölgyfaajtón, nem mondtam, hogy a kígyelmed lelkén szárad . . . a kend lelkén szárad!

— Ej, ej, ej! csóvalta fejét az öreg, hagyta volna őt inkább futni . . . No, de ilyet! no, de ilyet! S azzal kinyitotta a pinceajtót.

Borzasztó látvány tárult szemei elé. A pince tetejéről nagy darab kő volt leszakadva, mely azonban több darabba szétválva ott feküdt az olasz mellén és szanaszét körülötte . . . ajka, arca szederjes, hamvas, kékesszinű volt és szemei mélyen beestek.

Észrevette a bejöttket — de azért csak egyre jajgatott s a kezeit emelgette, meg vissza-vissza ejtette a földre.

— Fogjuk meg, anyjuk, s vigyük be a te nyoszolyádra, mondá Misó, és leszedve róla a kőveket, kifelé kezdték vonszolni.

Mikor a küszöbön kívül voltak, az olasz megszólalt:

— Az Isten áldása legyen jó szívéken, hogy a szegény kinlódó emberen segítenek, — hozzanak kegyelmek egy csepp vizet, borzasztó szomjuság gyötör.

Sietett a két jó ember vizért . . .

Nem messze volt onnét a patak, mely a Mátra oldalából csörgedezett alá . . . friss jó kristálytisza vize volt, bizony attól a félholt is föltámadt volna.

Az olasz is olyanformán volt vele . . . Még oda se ért Misó meg a felesége a kis kancsóval a forráshoz, az olasz máris felüdült, meglevenedett, megerősödött. Felállt és körülnézett . . .

— Te anyjuk, mondá Misó a feleségének, most jutott eszembe valami.

— No mi vóna az?

— Ez a mi betegünk sehol se véres, pedig aszongya, hogy kő esett rá . . .

— Az ám, nekem is úgy tetszik!

— Tyhü, a teremburáját. Nem szedett-e rá bennünket, és csak azt várta, hogy kihozzuk a börtönéből . . . Te anyjuk, én futok vissza, te csak merítsd meg addig a kancsót, osztán gyere . . .

E szavak után futni kezdett vissza. A félhomályban egy nagy emberrel ütdött össze . . .

— Megálljék nemzetes uram! az Isten is megáldja . . . esengett Misó, látva, hogy az olasz az, aki beleütközött és a hegy oldalának nekivágva eltűnt a bokrok között.

(Folyt. köv.)

SZÁMVETÉS.

A budapesti Baresay-utcai főgymnasium homlokzatán levő kép.

Tómpa családi költészete.

Irtta: GAAL MÓZES. (4.)

Hogy minő rémitő hatással volt a költőre fiának a halála, elmondja ő maga ugyancsak Arany Jánoshoz négy hónappal utóbb írt kétségbeesett tartalmu levelében. A levél így hangzik:

«Édes jó barátom! Igen régen készülök írni hozzád: s ime most is, midőn a toll kezemben van, nagyon kétséges, képes leszek-e az első lapot végig írni. . . Ez az állapot, melyben én vagyok, melyben mi vagyunk, nem szomorúság nem fájdalom többé: ez betegség, a lélek elgyengülése, melyen a legelszántabb akarral s igyekezettel is erőt venni nem tudunk. Tudom, hogy nem jól van így, már nem is természetesen, de hogy másképp legyen: nem tehetem. Mi nem élünk, hanem tengünk: mi, barátom, leszoktunk az alvásról s csodálatos, még sem veszünk el! Én nem csinállok semmit, nem írok, nem olvasok, nem tanulok, nem gondolkodom, nem társalkodom: én senki és semmi vagyok — de mégis vagyok valami: mesterségem, kenyérkeresetem martirja: a templomba kell járnom, papolnom, *halottat temetnem!* dicsérnem a megboldogultat: beszélék az isten jóságáról a szomorú feleknek: a ki bölcsen tette, a mit tett; *vigasztalom* a megkeseredett szívűeket, stb. . . stb. . . aztán jót nevetek a sors e gyalázatos szatiráján, úgy hogy ez a legnyomorultabb, legszerencsétlenebb teremtés, ez a csontváz, ez az élőhalott, a kit én feleségemnek, *szeregett feleségemnek* nevezek: ijedten veti rám beesett szeméit, gondolván, hogy tán megtévelyodtam! Ilyen életet élünk mi! Meddig tart így, nem tudom.»

Ezekhez a szomorú sorokhoz magyarázat nem kell.

A fájdalom sorvasztja apa, anya testét, lelkét. Nem keres vigasztalást, nem áradoz panaszos dalokban, de minél némább, minél inkább beletemetkezik a szívbe: annál rombolóbb.

A lesújtott pár zarándok-útja oly gyakran vezet a kicsiny sirhalomhoz. Virágos kertté leszen az tavasz ujultával. Ha ezek a virágok beszélni tudtak volna: mely sokat elmondhatnak vala a halavány arczu asszonyról, a megtört apáról. . .

Csoda-írja a költészetre, elmélkedés, mindennapi foglalkozás nem hegeszthették be a sebet. Szárnyaszegetten gunnyasztott a merész sas, olykor, ha megszólalt a lant: bánatos lemondás, a világi dolgokkal való eltelés, a misztikus tulvilág felé való esengés rezgett a hűrokon.

A tépelődő költő ebben az időben egy futólag papírra veté egy-két gondolatát. Nem számított arra, hogy valaha más is olvassa. A kétségbeesés keserű kifakadásai vannak közte. Meghalt gyermekének emléke, mint kísértő rém jár fel a sirból.

Ime egynéhány:

— Azt a köhögést örökké fogom hallani. Éjjel, mintha szólítana.

— Ő nálunk nélkül, mi nála nélkül! Tud-e, nem-e rólunk?

— Sirja mellett járnok el temetni! . . . kötelesség!

— Oda járunk, az nekünk a templom! Ott leszünk *egész* ember.

— Nagy sebből kigyógyul-e a szív? Ha nem, igen boldogtalan: ha igen, akkor igen aljas.

— Egy porszemot felkap a szél, egy levelet messze dob: nagyobb, mintha hegyek süllyednének el.

— Mások is szenvedtek! Ez nekem nem vigasztalás.

— Tűzbe hánytam halotti beszédeimet: nem megyek többé senkit temetni.

— Egy kicsiny felhő eltakarhatja a napot. Lelkem előtt egy kicsi felhő áll, s egész világ homályba borult előttem.

Hozhatott-e ilyen sebre gyógyulást az idő? Feledést a foglalkozás? Megnyugvást az istenbe vetett bizalom és hit? Hivatásat nemesen fel-fogó pap volt a költő; kinek zsámolyához jámbor hívei között olyan sok buzgó imát küldött, nem ihleté-e isten jósága? A vallásos költő nem nyugodott-e meg isten akaratában?

Ime, hadd szóljon ő:

Járván a temetőn tanútlan éjeken,
Egy kisedő sir felett törnek meg térdeim:
S felháborult elmém ugyan hányom-vetem
Az élet és halál örök kérdéseim.
Mért is végződtek oly kevéssel éveim?
Mig kérdezem: fanyar leczkén tanít az ész . . .
Születtünk, meghalunk! Ezt könnyű érteni,
Azon megnyugodni nehéz, igen nehéz.

Ha feljajdul a szív, midőn ketté szakad,
S az őszi lomb is ad hulltában gyöngye neszt,
Embernek, a mi fáj, fájlalni nem szabad?
Hisz egy bús öröme a szívnek ez, ha veszt . . .

De isten így akarta, megnyugszik benne:

Virágok és füvek harmatban ferdének,
Nyugodt, setét az éj: a holdvilág lement.
A honnan áldással száll e lágy permeteg,
Az én lelkemre is szálljon le béke, esend.
Hogy a sir hús gypén nyugtatva homlokom,
Higgyek, reméljek, s ezt lehessen mondanom:
Ha elvesztettem *itt*, feltalálom *ott*.
Legyen meg hát Úram, te szent akaratod.

A seb nyitott seb marad, de vérzése lassankint megszűnik. Az imádott feleség megmaradt

VÁZLAT.

Menenius Agrippa jelleme Shakespere Coriolanusában.

A patriciusok részéről Coriolanus után a második, de attól minden tulajdonságaiban különböző szereplő személy Menenius Agrippa.

Egy jókedvű öreg ur, a ki saját magát is így jellemzi: «Jókedvűnek és oly patriciusnak ismernek, a ki nem vet meg egy kancsó tüzes bort, mely még nem lett a Tiberis vizével föl-eresztve.»

Nyílt természet, a ki a vilárosságot nem véka alá tartja, és véleményeivel mindig segíteni igyekszik embertársain. «Úgy beszélék, a mint gondolkodom és dühömet egy lélekzettel le tudom csillapítani.»

Ezért van nála a beszédesség és tréfalkozás a fecsegéssel szoros összefüggésben. Mily készsággel és körülményességgel adta elő a gyomorról és a tagokról szóló mesét! De még sem oly fecsegés ez, mint egy Poloniusé.

Okos és előrelátó. A merev, büszke Coriolánnal ellentétben, társalog a néppel, mert tudja, hogy népszerűséggel többet lehet elérni, mint durvasággal és daczczal. Azért nem mond le a patriciusok érdekeiről és hű barátja marad Coriolánnak (a tribunok ellen tartott beszéd és a Coriolánnal való találkozás a gyomorról és a tagokról mondott mese mellett is fontos mozzanatok).

Éppen a miatt, hogy oly időben élt, a mikor a különféle ellentétek és érdekek oly élesen voltak szembeállítva és mégis oly jó természettel bírt, Menenius nagyon alkalmas volt a közvetítő szerepére. Az utcai harcban épp úgy, mint a Coriolán elleni háboruban a békés kiegyenlítésen és a jóságos lecsillapításon fáradozott.

E vonatkozásokat magából a drámából tovább lehet folytatni.

Physikai kísérletek.

A csalóka ablaküveg.

Tükörrel, melynek már rendeltetése is a visszatükrözés, nagyon változatos visszfény-produkciókat lehet végezni. Kevesen tudják, hogy a közönséges, átlátszó ablaküveg is alkalmas csalóka mutatványokra.

Nyisd ki az ablakot és az üveg mindkét oldalán, egyenlő távolságban, pontosan egy vonalban állíts oda egy-egy szál gyertyát. A két gyertya teljesen egyforma magasságu legyen. Az a gyertya, melyre a nyitott ablakon át a

neki, hozzá fonódik a költő beteg lelke, mint a folyondár. Immár ezentul szerepet cserélnek: a gyöngé nő óriássá lesz, főleg mióta Tompát végzetes betegsége, a szívtágulás, évekig tartó haldoklásnak jegyzi el.

Ez volt a méltatlanul üldözött sorsnak utolsó csapása, melyet a költőre mért.

(Folyt. köv.)

Az érettségi feladatok az 1893/94-iki tanévben.

16. Jászberényi kath. főgimnázium.

Magyar nyelv. 1. Epikus költészetünk a 17-ik évszázadban. 2. Hunyadi Mátyás politikája a törökkel és nyugattal szemben. 3. A légkör elektromos tüneményei.

Német nyelv. «Wallenstein friedlandi hercege». (Fordítás.)

Latin nyelv. «Trajánus császár.» (Fordítás.)

Görög nyelv. Homeros Odys. VII. k. 194—227. vers-sor. (Fordítás.)

Mennyiségtan. 1. Egy kúba ejtett kö elindulása és a vízbe való locsanása közt 2 mp. mult el. Számba véve a hang (340 m.) sebességét is, milyen mélyen áll annak a kútnak vízszine? — 2. Egy egyenes kúp alapsugara: 10'284 dm., magassága: 32'36 dm. Alapjától milyen távolságra kellene párhuzamosan metszeni, hogy ez által a kör felezve legyen? —

17. Kalocsai érseki főgimn.

Magyar nyelv. 1. Az eposz jelentősége s annak megvitatása, korszerű-e még ezen műfaj? 2. A világegyetem óriási méretei. 3. A római fiúk neveltetése.

Német nyelv. Aristeides önzetlenségéről. (Fordítás.)

Latin nyelv. Mily nagy aggodalom szállotta meg a katonákat, mikor azt hitték, hogy Sándor meghalt. (Fordítás.)

Görög nyelv. Platon Phaedon-jának 57. fej.

Mennyiségtan. 1. Egy 75,000 forintnyi adósság után az első 12 év alatt 5% jár és a kamatokra, ugy szintén az adósság lassankinti törlesztésére félevenként 1600 frtot fordítanak. E 12 év eltelté után egyszerre annyit fizetnek, hogy a maradék, ha a kamatokat 6 perczentre emelik, az 1600 frtnyi további féleves részletfizetések által 16 év alatt törlesztetik. Mennyit kell az első 12 év leteltével egyszerre fizetni? — 2. Valamely kör kerületének 3 pontja ismeretes és pedig A (—2, —2), B (1, 3), C (3, —1). Határoztassék meg oly tetraedron felülete és térfogata, melynek alapja ezen körbe van írva.

külső világosság ráárad, vissza fog tükröződni az ablaküvegen, mely, mögötte kisebb világosság lévén, tükrözerepet játszik. S ha a gyertyatartók elhelyezése pontosan történt, a világosságban levő gyertya tükröképe éppen fedezni fogja az üveg mögött álló gyertyát, úgy, hogy a világosság felől csak egy gyertya képe fog ottan látszani.

Most már ajánlkozhatol arra a boszorkányságra, hogy csak a külső gyertyát gyújtod meg és mégis meggyul és égni fog az üveg mögött levő gyertya is. S a nézők csakugyan látni fogják, hogy a mint az inneső gyertyát meggyújtottad, a tulsó is ég. Persze csak látszik, hogy ég, mert igazában csak az inneső, csakugyan égő gyertya visszfénye tükröződik ott vissza, de pontosan összeesvén az ott levő gyertyával, ezt úgy tünteti fel, mintha szintén égne.

A ki az ablaküveg mögé tekint, az természetesen mindjárt nvitjára jön ez *optikai csalódásnak*. (Tom-Tit.)

APRÓSÁGOK.

A nerezetesebb pénznemek Ázsiában.
Kinában: 1 haikuan tael = 7 korona 53 fillér, Indiában: 1 rupia = két korona 33 fillér, Japánban: egy yen = 5 korona 16 fillér, Perzsiában: kran (ezüst) 95 fillér, toman (arany) 10 korona, Siamban: tikal = két korona 54 fillér. Afrikában: Egyiptomban: egy egypt. font = 23 korona 94 fillér, egy font sterling (Dél-Afrika) 25 fr. 20 centim. Marokkóban: 1/2 dollár, 10 real = 2 1/2 pesetas = 2 korona 37 fillér. Amerikában: az Egyesült-Államokban: egy dollár = 4 korona 92 fillér; Mexikóban: egy mexikói piaster = 5 korona 16 fillér; Braziliában: egy milreis = 2 korona 70 fillér. A déli és közép egyesült államokban a peso = 4 korona 75 fillér.

A chelsea-porzellan mesterséges porzellan, melyet egykor a London mellett fekvő, most a városba bekebelezett Chelsea faluban a XVII. században keletkezett s a XVIII. században virágzott gyár állított elő. A gyár virágzása korában a khinai izlést követte és készítményeinek díszítését ibolyaszinbe játszó sötét rózsaszin jellemzi.

Da capo zenei műszó, annyit tesz, mint kezdettől s a zenében azt jelenti, hogy valamely zenedarab kezdetét ismételni kell és pedig odáig, a hol a «fine» (vége) szó áll, néha a fine helyett nyugójelet \cap használnak.

FEJTÖRŐ.

1. Számítási kérdés.

Athenaiban, Plato idejében valaki kerti munkást fogadott egy prytaneára (36 nap) és ígért neki ezen időre való élelmezést és egy-egy munkanapért 25 obulust, azon napokon pedig, melyekben nem dolgozik, a munkást kötelezte, hogy 15 obulust az élelmezésért fizessen. Eltelve egy prytancia, a kerti munkás 6 mína egy havi kamatját (30 obulust) kapta. Hány napig dolgozott és hány napig nem?

2. Földrajzi kérdés.

Melyik nagy orosz kormányzóság az, a mel iknek élénk ipara és gazdag szénbányája van? Fővárosát micsoda melléknévvvel ruházták fel? Melyik folyó mellett fekszik? Micsoda nevezetes épületei vannak? Mi van a város közepén?

3. Történelmi kérdés.

Melyik, a szabadságharc alatt vívott ütközet volt az, a melyben Damjanich és Klapka Wohlgenuth tábornok vezetésével az osztrák hadsereget megverték? Melyik zászlóaljok tüntették ki magukat e véres esatában? Mennyit vesztek az osztrákok és mennyit a honvédek?

4. Természettudományi kérdés.

Melyik madár az, a melyiket hurokkal fognak meg. Eppen ezért micsoda más neve van? Feje, nyakszirtje és szárnya kékes-szürke, háta sötét-barna, toroka és begye fehéres, hosszas barna foltocskákkal, hasán a tollak nyíl alakúak.

5. SAKREJTVEJNY.

— Magyar Dénestől. —

pe	be	el	nem	gét
ta	volt	nye	ne	lét
Hogy	kő	De	S	há
oly	kar	ba,	fe	te
ros	dá	kipt	rtu	vé
ta	ké	Föl	esár	nak
sen	pi		vé	sony
nyes	ve	ba,	bolt	gény
nal	a	az	bár	a
le	a	haj	sze	ég

6. SZÓTAGREJTVEJNY.

— Kaiser Lázártól. —

E 18 szótagból: *ul, e, rat, lát, kol, i, york, ma, a, rik, lá, gu, mány, lu, ár, ka, po, szat*, kilencz olyan szó alakítandó, melynek kezdőbetűi felülről lefelé olvasva egy ismert nevű írónk és költőnk nevét adják. Az alakítandó szavak értelme:

1. Régi aegyptomi építmény.
2. Amerikai város.
3. Férlinév.
4. Szelid kérődző állat.
5. Ez legyen benned.
6. Cselekvést jelent.
7. Ide jut a gonosz.
8. Óvakodj tőle.
9. Gyakran csal.

7. KÉPTALÁNY.

— Freyer Mórtól. —

Csak azoknak neveit közöljük, a kik legalább négy rejtvény helyes megfejtését beküldik a határidőig. A megfejtők közt egy értékes könyv sorsolattik ki. **Megfejtési határidő: 1895. márczius 2.** A határidőn túl beérkező talánymegfejtéseket nem vesszük figyelembe.

A 6-ik számban közölt talányok megfejtése: Számítási kérdés: A-nak x , B-nek y , C-nek z koronája volt.

Az első játszma után tehát:

$$A\text{-nak } (x - y - z)$$

$$B\text{-nek } 2y$$

$$C\text{-nek } 2z.$$

A második után:

$$A\text{-nak } 2x - 2y - 2z$$

$$B\text{-nek } 2y - (x - y - z) - 2z = 3y - x + z$$

$$C\text{-nek } 4z.$$

A harmadik után:

$$A\text{-nak } 4x - 4y - 4z$$

$$B\text{-nek } 6y - 2x - 2z$$

$$C\text{-nek } 4z - (2x - 2y - 2z) - (3y - x - z) = 7z - x - y$$

következőleg:

$$4x - 4y - 4z = 24$$

$$-2x + 6y - 2z = 24$$

$$-x - y + 6z = 24, \text{ a miből } z = 12, y = 21$$

és $x = 39$. — **Földrajzi kérdés:** Tempe völgye az Olympos és Ossa között. Mai neve Lykostomo szoros. — **Történelmi kérdés:** Lafayette Mária József Pál

Roch Yves Gilbert Motier marquis de, szül. 1757. szept. 6. Hevesen kikelt az 1792. június 20. és augusztus 10. jelenetek kezdői ellen; e miatt száműzve Flandriába menekült, de az osztrákok elfogván, Olmützbe vitték. 1797-ben kiszabadult és három év múlva visszatért hazájába. 1818—30. képviselő volt. Meghalt 1834 május 20-án. — **Természettudományi kérdés:** Az illex paraguayensis vékony galya s leveléből készült *máté* v. paraguayi tea. — **Sakrejtvény:**

Mint hullá a hullá! veszett a pogány.

Kő módra befolyván a hegyemenedéket.

Ó álla halála vérmosta fokán,

Diadallal várta be végét.

Betűrejtvények: 1. Feltékeny pár. 2. Kőd előttem, kőd utanam.

Azoknak névsora, a kik a hatodik számban közölt rejtvények közül *négynek* helyes megfejtését beküldték:

Az 1—6. számuakat: Nemes Elemér, Pézesie Károly, Magyar Dezső, Mayer Leó, Bagossy Béla, Wechsler József; az 1—3, 5, 6 számuakat: Hunyady Ferencz Klein Adolf, Hoffmann Kálmán, Mezei Izidor, Grosz Armin; az 1, 4, 5, 6 számuakat: Schlesinger Hugó, Weiller Zoltán; a 2, 3, 5, 6 számuakat: Vincze Aurél, Szárnyas Kálmán, Grünbaum József, Sacher Géza, Weisz Jenő, Bubics Jenő, Pártos Rezső, Havas Nándor, Daláry Iván, Klein József, Stern Mór, Völgyi János, Papp János, Mold Ferencz, Gödri Béla; a 2—6 számuakat: Pletikoszies András, Neumann Vilmos, Krenner Zoltán, Holczmann Mór, Mészáros Ernő, Klekner Emil, Wickl Kálmán, Erdélyszky Zsigmond, Lipsey Leó, Baumann Jenő, Lévy Nándor; az 1, 2, 5, 6 számuakat: Freyer Mór, Véghegyi Imre, Wohlstadt Ervin; az 1, 3, 5, 6 számuakat: Szép János, Gümbl Márton, Lietneckert Ferencz; a 2—5 számuakat: Tureczek Karoly, Bernolák Nándor és Kálmán; 2—4, 6 számuakat: Jaszenovics István, Kapeza Gyula, Ferber Jenő és Győző, Szigeti testvérek; 2, 4—6 számuakat: Lindauer Ferencz, Baruch Ernő, Jaga Jusztinián, Bárány Emil (2—6), Reinitz Márk (1—3, 5).

A jutalmat Klekner Emil (Kassa, Kovács-utca 15L.) nyerte meg, kinek azt el is küldjük.

Kérjük rejtvenymegfejtőinket, hogy pontos címüket mindig írják ki.

FELADATOK

1. Az I. és II. oszt. tanulók dolgozzák át a következő kis elbeszélést: *A megbántott dervis*. Bajazid török szultán egyik kegyence egyszer egy szegény dervist kövel dobott meg, a miért az tőle alamizsnát kért. A megsértett dervis semmit sem szólt, hanem felvette a követ s erősen föltette magában, hogy alkalomadtán a kövesont ugyanazzal a kövel fogja visszaadni. Az alkalom erre nem is késelt sokáig, mert vagy hat hónap múlva a kegyencz határtalan nagyravágását és szemtelenségét az udvar megünva, őt szülőfalujába száműzte, a hol folytonos gúnnyolódásnak és bántalmaknak volt kitéve. Ezt megtudva a dervis, elhatározta, hogy fölkeresi őt s a kövel visszadobja, de midőn a követ előkereste, pár perc múlva e szavakkal dobta vissza: Belátom, hogy az embernek sohasem kell boszút állnia, mert ha az illető hatalmas, akkor a boszuállítás esztelen és bolond dolog; ha az ellenfél szerencsétlen, a boszu durvaság és kegyetlenség jele.

2. A III. és IV. oszt. tanulók írjanak le egy nyári estét a következő vázlat szerint: *Nyári est*. A nappal hangos zaja és vidám élete elcsendesült. Üressé vált az ösvény, elhagyottá a táj. Az égboltozat nyugati részén mind lejjebb és lejjebb sülyed a pompás nap; sötétkék színt öltött az égbolt és tüzes fényben reszketve mélyen

néz le az esticsillag. — Súlyosan megrakott kocsi dőcögnek hazafelé, biztos fődél alá hordva a szép termést. A napi fáradságtól kimerülve ballag a kocsija mellett munkás és jóleső örömmel hallja a közeli dombon megcsendülő estharang kedves hangját. Ime! Ama sötétes bokorban még egy kis fülemile csattog, mintha bucsúcsókkal áldoznék ő is a muló napnak. Az izzó nap most tűnt le a fák mögött, míg átellenben, a tölgyek koronái közül a hold dugja föl halavány arcát. Mintha az egész táj ezüstködbe burkolóznék, egyes lángocsák kandikálnak ki a házakból; de nemsokára azokat is eloltják. Az elfáradt ember leveti ruháit, esendesen imádkozik a mindenek urához, azután bizva ajánlja magát annak védelmébe. És most jó éjt elfáradt, elszomorodott lelkek, égi béke vigasztaljon és frissítsen beneteket új iparkodásra, új munkára.

3. A felsőbb osztályú tanulók dolgozzák fel e tételt: *A halál az álom barátja.* A halált sokféleképp jelképezik, majd szép ifjunak ábrázolják megfordított fátylával, majd pedig esontváznak rajzolják. Maga Homér egész jogosan az álom barátjának nevezi a halált, mert mindkettőnek nagyon sok a közös tulajdonsága. Miben állnak ezek? 1. Mindkettő szükséges természeti törvény. Az álom az erőknek a nap fáradsalmi következtében beállott elbágyadása után jelentkezik és véget vet a napi munkának; a halál az erők végső elgyengülése után áll be, véget szakítva az ember munkálkodásának, az ember életének. 2. A valódi alvás előtt az álmosodás mutatkozik. Az idegek elvesztik rugékonyságukat és lassan-lassan teljes öntudatlanságba esünk. — Ugyanígy közeledik a halál is. Vedd el a részvétet; az élvezetek és gyönyörökhöz való vonzódás is eltűnik. 3. Az alvó bezárt szemekkel, mozdulatlanul fekszik, érzékei el vannak bénulva és nem teljesítik a rendes szolgálatot, mintha csak le volnának bilceselve. A halálnál ugyanazok a jelenségek vannak csak, hogy magasabb fokban. 4. Az álom pihenést nyújt a nap fáradsalmi és gondoljai után; a halál pihenés az élet fáradsalmi és gondoljai után. 5. A teljesített kötelesség után édes és nyugalmas az alvás, de nyugtalanná válik, ha az öntudat nem tiszta. — Ilyen a halála is a jámbornak vagy az elvetemültnek. 6. A lélek az alvás tartama alatt tovább működik, (álom) a nélkül, hogy a test csak a legkisebb munkát is végezné. Így él tovább a lélek a test halála után. 7. Alvás után új napra ébredünk; s reméljük, hogy a halál után is új életre ébredünk. 8. Alvásban és halálban mindenki egyenlő. Alvás alatt a művelt ép úgy el van maradva, mint a tanulatlan; a szegény ép oly édesen, vagy még édesebben fekszik szalmazsákján, mint a gazdag a biborvankoson. A halálban a magas cím sem nyújt menedéket a rágesáló férgek ellen. 9. Az enyhítő alvás után megint úgy találunk mindent, ahogy előző napon volt, és viszontlátjuk szereteteinket. Ugyanezt reméljük a halál után, egy új élet reggelén is.

Megfejtési határidő: 1895. márcz. 20. A legjobb dolgozat írójának a szépirodalmi könyvtár egy kötetét tűzzük ki jutalmul.

VEGYESEK.

Iskolai ünnepély. A budapesti II. ker. királyi egyetemi katolikus főgimnázium Vörösmarty-Önképzőkör és Ifjusági-Dalköre sikerült ünnepélyt rendezett f. hó 17-én, vasárnap délelőtt 11 órakor az intézet fényes dísztermében. Jelen volt az intézet tanári kara csaknem tel-

jes számban, élén Lutter János igazgatóval. Előkelő közönség töltötte meg zsufozásig a nagy termet, mely szinte szűknek bizonyult az érdeklődők roppant számának befogadására. Fővárosi önképző-körök küldöttségileg képviseltették magukat.

Az ünnepélyt a dalkör vegyes kara nyitotta meg, a «Porticiii néma» dalműből vett ima előadásával. Ezt követte Vojnovich Géza, a Vörösmarty-Önképzőkör ifjusági elnökének megnyitó beszéde az «Idealismus és Realismus»-ról. Aztán Mambri Gyula karmester közreműködésével vonós ötös következett Boccherinittól, melyben kivüle részt vettek: Koch Henrik, Frenreisz Géza, Perényi István, Frenreisz Pál. Majd Ráth Endre, a kör titkára olvasott föl szemelvényeket a kör tagjainak költeményeiből. Szerzőik: Ujváry Aladár és Telegdy Géza VIII. o., legifj. Ábrányi Kornél és Schwarcz Ernő VII. o. t. Kovács Ferencz Raff «Polka de la reine»-jét adá elő ügyes technikával. Ismét Vojnovich következett, ki Kiss József gyönyörű «Jehová»-ját szavalta. Haris Ervin III. o. t. hegedűjátéka zajos tetszésben részesült. Megtapsolták Prohászka Jenő rajzát is (címe: A hivatal), s Perényi István művészi gondonka-játékát, Hornyánszky Lajos Vörösmarty «Gondolatok a könyvtárban» című költeményét szavalta szép sikerrel. Az ünnepélyt, mely két órán át tartott, a Dalkör énekszáma fejezte be. A közönség az egyes számokat zajosan megtapsolta, (kivált a vonós ötöst), s a szereplőket ismételten kihívták.

A budapesti V. kerületi főreáliskola Irodalmi iskolája, vasárnap február 17-én tartotta 7-ik rendes gyűlését. Hlavách Kálmán ifjusági elnök 10 órakor megnyitotta a gyűlést. A gyűlés tárgya a következő volt: 1. Jegyzőkönyv a múlt bizottsági és rendes gyűlésről. 2. Kossuth búcsúja a hazától, prózai mű, írta Guttman Arnold VIII. osztályú tanuló. Birálók: Fried Leó VII. és Fleischer Ottó VIII. osztályú tanulók. Több felszólalás után a művet «elismeréssel» fogadták el. 4. Fröhzeitig László Arezkép előtt című költeményét Klein Arthur VII. és Guttman Arnold VIII. osztályú tanulók megdicsérik. 4. Guttman Arnold «Dalaím» cz. verseit felolvasta Novák Károly VII. osztályú tanuló, a kinek ajánlatára a művet díszkönyvbe írásra méltónak ítéli a kör. 5. A rendes gyűlés után bizottsági gyűlés volt, melyen a benyújtott pályaművekről és a legközelebbi matinééről tanácskoztak.

A bpesti. ev. ref. főgimn. ifj. önképzőkörének f. hó 16-án tartott «Arany ünnepélyén» a következők nyerték a díjakat. 1. «Arany lyrai költészete» (20 korona) Schier A. (VII) és Szi-

lady Z (VII). 2. «Macbeth szépt. elemzése». Schier A. (VII). (20 kor.) Ezenfelül a mű érdemkönyvbe iktattatik. 3. Latin műfordítás (10 kor.): Fülep Jenő (VIII.). Pálffy műve dicséretet nyert. 4. Románéz: a díj nem adatott ki. 5. Forscher S. (VII.) úgy komoly, mint vig szavalatáért megkapta a díjat. (8. kor.) N.

Az eperjesi ág. ev. coll. «Magyar Társaság» f. hó 3-án tartotta 19-ik rendes ülését dr. Szigethy Lajos tanár úr elnöklete alatt. Főjegyző felolvassa a múlt ülés jegyzőkönyvét, melyből kitűnik, hogy az elnök úr a kör részére megrendelte a Tanulók Lapját, mint oly lapot, melynek hiányát már régen éreztük, s melyre most okvetlen szükségünk van. Ezután a napirend szerint bíralt *Geiger Arthur* VII. o. t. «Laborez» (monda). A kör a munkát «megdicsérte» szerzője *Bartus Sándor* VIII. o. t. másodsor bíralt *Hirschfeld Márk* VII. o. t. «Mennyiben van hatása az irodalomnak a nemzeti szellemre». A munka «kritikán aluli». Szavalt *Blaufeld Henrik* VII. o. t. «A helység kalapácsa» Petőfi Sándortól. A szavalatot a kör a középszerűek közzé vette. Szavalt *Böhm Aladár* VI. o. t. «A lengyel anya» Tóth Kálmántól. A választott darabot «gyengén» adta elő. Ezután *Flórián Károly* VIII. o. t. alelnök jelenti, hogy a kör részére előfizetett a Sárosmegyei Közlönyre: *Grósz Jenő* VIII. o. t. pedig előfizet az «Új idők» re. A kör mindkét ajándékozónak jegyzőkönyvi köszönetet szavaz. A kör ezután még csekélyebb anyagi ügyeket intézett el, a főjegyző közzé tette a jövő gyűlés napirendjét és a gyűlés feloszlott. F. K.

A rimaszombati egy. prot. főgimn. az «ifjusági segélyző alap» javára f. hó 9-én fényesen sikerült hangversenyt rendezett, melynek programja a következő volt: A főgimn. dalárda lépett fel népdal egyveleggel. Az elért siker Matócsy Pál, a dalárda vezetőjének érdeme. Institorisz Endre VIII. o. t. Sidney Schmith «A büvös vadász» cz. ábrándját adta elő zongorán igen szép sikerrel. Lehoczky Márton VI. o. t. tilinkó játékaival élvezetet nyújtott a közönségnek. Angyal Matild k. a. szavalt meglepő tanulmányjal és feltűnő tehetséggel Makai Emil «Szerenád»-ját dr. Veres Samu tanár úr gyönyörű hegedű-kíséretével. Ezután dr. Veres Samu tanár úr olvasta fel «Madách Évája» cz. szépen kidolgozott s élvezetet nyújtó felolvasását. Sárkány József VII. o. t. és Groo Béla VII. o. t. fuvolán illetve zongorán a «Repülj fecském» stb változatokat. Különösen Sárkány fuvolajátéka meglepő tehetségről tanuskodik. Groo Béla VII. o. t. zongorán, Institorisz Endre harmoniumon, Borsody Károly VIII. o. t.

hegedűn adták Elő Mozart «Varázs fuvola» cz. trióját szép összhanggal s megfelelő gyakorlattal. Az estélyt táncz követte, mely a hajnali órákban ért véget. Az iskolai estélyek meghonosítása teljesen Fábry János igazgató úr érdeme, őt illeti a köszönet és elismerés a sikerért, melyet ezen estélyeken a szereplők tanusítanak.

A «Tompai önképző-kör» márcz. 15-én dísz-ünnepélyt fog rendezni díszes programmal, az ezen ünnepélyen történendő szaválásokra és felolvasásokra pályadíjat tűztek ki a következő módon. Alkalmi felolvasásra 20, 20, 10 korona, Ünnepi szónoklatra 20 korona, Történeti tárgyú felolvasásra 20 korona, Szaválásra 20, 10 korona.

Az eperjesi ev. collegium «Magyar Társaság»-ából. Az eperjesi ev. coll. gimn. «Magyar Társaság»-a f. évi febr. 17-én tartotta meg XX. r. gyűlését, melynek napirendje a következő volt: 1. Flórián Károly 8. o. t. alelnök felolvasta «Sziv és ész» cz. értekezését. A kör a művet a méltánylandók közzé helyezte. — 2. Springer Zoltán 8. o. t. megbírálta a «Tanuljunk nyelveket» cz. önképzőköri munkát, melyet csak a «gyenge kísérlet» fokra talált érdemesnek. — 3. Hartmann Lajos 7. o. t. «A nagy ember neve halhatatlan» cz. művet bírálta meg. A munka középszerű. — 4. Az elnök úr (Szigethy dr.) indítványozza, hogy ezentúl csak a jobb műveket olvassák fel illetve bírálják meg. A kör az indítvány felett még nem határozott. — 5. Zsák Dezső 7. o. t. Vida József: «Vitéz Jónás»-át szavaltta el középszerű eredményvel. — 6. Gerber Jenő 6. o. t. Petőfi S. «Örült» cz. költeményét adta elő. A kör ajánlja a szavalónak, hogy csak oly darabot válasszon, a melyet jól képes előadni. Ezután Flórián K. 8. o. t. alelnök indítványozza, hogy a kijelölt vizsgáló bizottságot róják meg, mivel annak tagjai az olvasóköri laptárt a kiszabott időben meg nem vizsgálták s így a könyvtár az új laptárosnak Bartus Sándor 8. o. t.-nak nem volt átadható. E dologban a kör még nem ítelt. — Krayzell 7. o. t. bejelenti, hogy a «Tenger munkásai» cz. regényt elvesztette s azt egy más művel hajlandó pótolni. Hasonlóképen Balkányi Aurél 8. o. t. a «Vas. ujság» néhány számát az «Egyetemes regénytár» egy művével. A titkár (Joób Imre 8. o. t.) felolvassa a márcz. 15-én rendezendő hazafias ünnepély programját úgyszintén a főjegyző a jövő gyűlés napirendjét s ezzel — a gyűlés feloszlott.

Hazafias ünnepély. Az eperjesi ev. coll. gimn. «Magyar Társaság»-a 1895. márcz. 15-én

hazafias ünnepélyt rendez a következő műsorral: 1. «Talpra magyar.» Éneki a coll. főgimn. «Dalkör»-e. 2. Elnöki beszéd. Tartja Szigethy Lajos dr. a «Magyar Társaság» elnöke. 3. Szavaltat. Előadja Kázsley Béla 8. o. t. 4. Quartet. Előadja 4 főgimn. tanuló (nevök illetve szereplésük bizonytalan). 5. Alkalmi felolvasás. Irja Flória Károly 8. o. t. alelnök. 6. Ének. Előadja a «Dalkör». 7. Rákóczi induló. Előadja a főgimn. «Zenekör».

A m.-szigeti ev. ref. lyceum ifjusága február 9-én tartotta hangversenyyel egybekötött táncmulatságát. A tiszta jövedelem a lyceum kebelében fennálló ifj. önképzőkör, zeneegylet és dalárda javára fordították. A diákok ezen mulatsága, mint rendesen, most is elég jól sikerült.

A késmárki evangélikus lyceum febr. 16-án tartotta tizenharmadik rendes gyűlését. A mult ülés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése után Kovács J. VII. o. tanuló tartott fölolvastat a prózáról és költészetéről, melyért neki a kör jegyzőkönyvi köszönetet szavaz. Ezután Róth B. VIII. o. tanuló szavalt Arany J. «Egy életem, egy halálom» című versét, szavaltának a kör az első fokot adta meg. Ezután Magi E. (VIII.) és Grünfeld M. (VII.) bírálók a «Messze, messze» című verset bírálták. Véleményöket a kör elfogadván, a másodfokra érdemesítették. Szerzője az «Anonymus» álnév alól kibontakozván, Kovács J. VII. o. t. lett. (K. J.)

A pápai ev. ref. főiskolai ifjusági képzőtársulat az 1894—95. tanévre a következő pályakérdéseket tűzte ki: Szabad tárgyuak: Nép dal, jutalma 10 frt; óda, jutalma 10 frt; beszély, 1. díj 3 arany, 2. díj 2 arany; költői levél, jutalma 12 frt. Műfordításra: Ilias XXIV. énekének 468—595-ig terjedő sorait, fordítható Alexandrinusokban is, jutalma 10 frt. Egyházi beszéd Jakab I. levelének 17. verse alapján, jutalma 12 frt. Történeti értekezés: II. Endre és Jeruzsálemi hadjárata, jutalma 20 frt. Irodalmi értekezésre: Kármán József és Uraniája, jutalma 25 frt. (Csomász D.)

Szerkesztői üzenetek.

Sramkó L. R.-Szombat, Pályázhat. **Aurora**. 1. Helyszüke miatt szorult ki. 2. Ha jók, igen. 3. Kikerülte figyelmünket. **Scheicher A.** Losonc. Kérjen Ruzicska Armin antiquariustól Bpest, Muzeum-körut egy katalógust. Vörösmarty munkáit ugyanott 8 kötetben 25 frtért megkaphatja. **Sziklai J.** Eperjes. Csak nem képzeli, hogy mi még Kossuth képeket is szerzünk magának. **Löwenherr Zs.** Tenesvár. Csak küldje be a tudósítást. **Baruch E.** Nyiregyháza. Onnét még nincs tudósítónk.

«Kosmos» müintézet nyomása, Budapest, VI., Aradi-utca 8.

de az elsőseg a főjegyző. **Jaszenovics J.** Déva. Bem József tábornok a lengyel és magyar szabadságharcz híres hőse Tarnowban, Galicziában született 1769, meghalt 1850. decz. 16-án Aleppóban, Szirában. **Grünhut R.** Pályázhat. Küldhet, de csak jókat. A lapokat a kiadóhivataltól kérje. **Vincze A.** Nyitra. Azt a szerkesztőség nem tudja, csak a kiadóhivatal mondhatná meg. A pályázatot nem kell jelzés levél alatt küldeni. **Fischer M.** Lugos. Elfogadjuk, de nem kap érte semmit. **Hennefeld P.** Kassa. Hányadik osztályba jár, attól függ. **Szruka Gy.** Szarvas. Tőlünk nem kaphat, csak a szerzőtől. **Kocsis J.** Szatmár. Részletfizetésre nem lehet kapni. Masik kérését azért nem teljesíthetjük, mert nincs reá fizikai időnk. **Davidovics D.** Munkács. A lapot nem azért kell jártni, hogy az előfizető neve «benne legyen», — mi pedig nem tölthetjük meg azt csakis rejtvény-megfejtők neveivel; rejtvényeink oly könnyűek, hogy azokat bárki is megfejtheti, azért hát csak meg kell fejteni négyet s akkor a neve benne lesz. Előfizetni mindig lehet, sőt még a mult évfolyamot is megrendelheti. A pénzt a kiadóhivatalba küldje. **Varga E.** Debreczen. E számban megtalálja kérdéseire maga is a feleletet. **Fischer J.** N.-Szombat. Legjobb magy. irod. történet Boöthy Zsolt egyet. tanáré, két kötet ára 5 frt, vagy az ő szerkesztésében megjelenő Irodalom történet, melyet az Athenaeum ad ki füzetekben, eddig 30 füzet jelent meg s egy füzet ára 40 kr. Ez a legteljesebb, legnagyobb és legjobb irodalomtörténet, mely nálunk eddig megjelent. Irjon érte Bpestre az Athenaeum r.-társasághoz, Ferenczter. **Tattárszky A.** Kassa. Azokat az alapszabályokat nem fogja megkaphatni senkitől sem s mi ezért és azért nem közöljük kérdését, mert az ilyen kérdéses hirdetésekkel teljesen fölhagytunk, amúgy is kevés a helyünk. Lehet, de onnét már más is ajánkozott. **J. J. Sz.-Ujvár.** Talányai nem közölhetők. **Hodács Á.** Szeged. Hogy éppen magát fölveszik-e, nem tudjuk, de sok szemináriumba már a negyedik osztálytól kezdve fölvesznek: így Győrben, Pécsen, Esztergomban stb. Folyamodni az évvégi bizonyítványnyal kell, de sietni kell, mert a concursusok július első napjaiban szoktak lenni. Tiszta jeles bizonyítvány mellett néha, rosabb bizonyítvány mellett mindig kell protekció is. **Kocsis J.** Rosz bélyegek és rosztollak gyűjtésére, engedjen meg, már nem vállalkozhatunk. Ha akarja azonban, szeressen gyerekeket szívesen gyűjtünk s ha előfizetőink beküldenek néhányat, akkor szívesen elküldjük önek. **Sajovitz S.** Beeskerek. Számtani feladványai közölhetlenek. **Berkovics M.** Tata. Nem közölhető. Az illeto számokat kérje csak a kiadóhivataltól. Versét im itt közöljük:

1. Oly sokszor látom a csillagokat
Sokszor a csendes éjben,
Midőn a házban mindenki nyugszik már
Napi dolgom rendben.
2. Mennek jobbra majd meg balra,
Mint báránycák réten,
Majd csoportban, majd szétszórva
Mint gyöngyök zsinogen.

A többi strófát csupán hely hiánya miatt nem adhatjuk: nagy sajnálatunkra, mert olvasóinkat igazán nagy élvezetűl fosztjuk meg ezáltal. **Kerekes A.** Déva. Kérjen mutatv. számot Bódogh János irtól (Bpest központi távirtda), ő a gyorsíró egyesület igazgatója. **Bányász J.** Bpest. Kérjük, ne küldjön olyan sokat. Verseit köszönjük, csak igen kitünő dolgokat közölhetünk. Talányai közt egy-egy jó is akadt, — a rosakat nem használhatjuk.

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA.

Előfizetési árak:		SZERKESZTI: Dr. RUPP KORNÉL főgymnasiunai tanár.	SZERKESZTŐSÉG: Budapest, IX., Lónyai-utca 9. KIADÓHIVATAL: Budapest, VI., Aradi-utca 8. sz. HIRDETÉSEK felvételnek és jutányosan számíttanak.
Egész évre	4 frt.		
Fél évre	2 frt.		
Negyed évre	1 frt.		
Megjelenik minden vasárnap.		Kiadja a „Kosmos” müintézet, kő- és könyvnyomda részvénytársaság.	

RÓZSAVÖLGYI GYULA.

A fő- és székváros tanügyi osztálya vezetőjének arczképét mutatjuk be olvasóinknak.

Rózsavölgyi tanácsos saját szorgalma s képességei révén emelkedett mai diszes állásába, s így az ifjuságnak valóban mintaképül állítható mint oly férfit, a kinek pályáját a törekvés, szorgalom és a tehetség utja jelzi.

Rózsavölgyi Gyula 1851. márczius 30-án született Nagy-Kanizsán, hol atyja tanító volt, ki kiváló gondot fordított fia nevelésére.

Gymnasiunai tanulmányait Budapesten végezte, a jogi szigorlatokat Győrben tette le s már 1870-ben a honvédelmi miniszteriumba lépett, a melynek fogalmazói állását 1874-ben a fővárosi szolgálattal cserélte föl, melyet a katonai ügyosztályban kezdett meg. 1882 óta mint jegyzőnek alkalma nyílt széles körű ismeretekre szert tennie.

Négy évig a főpolgármester mellett, majd 1890 óta mint főjegyző az elnöki személyügyi osztályban működött. 1892. január óta a főváros tanügyi osztályát mint tanácsos vezeti azzal a páratlan buz-

galommal s odaadással, mely őt egész közpályája alatt jellemezte.

Rózsavölgyi tanácsos a legnehezebb pozicziók egyikén áll, a hol sok tapintatra, nagy körültekintésre és elfogulatlanságra van szükség. Az ő nyugodt temperamentuma, az ő derült kedélye kell hozzá, hogy a gyakran nehéz helyzetekben helyt tudjon állani.

Mi, a kik nem állunk az ő hatásköre alatt, tisztelettel és elismeréssel hajolunk meg előtte, mert tudjuk felőle, hogy az általa képviselt ügy jólétét szíven hordja, és hogy nemcsak a nagyok, hanem a kicsinyek számára is megnyílik ajtaja és ezeknek igazságos ügyeit is szívesen meghallgatja.

Működésének a fővárosi tanügy történetében máris sok látható nyoma van s adja Isten, hogy minél tovább vezesse a főváros szellemi jólétének, haladásának előmozdítására s legyen az ő

működésének hosszú láncolatával tele az az arany könyv, melynek első lapjait oly rövid idő alatt már meg kezdte írni.

